

Naturligtvis

– en studieplan om biologisk
mångfald i din trädgård

Innehåll

Förord	sid 3
Vad är en studiecirkel?.....	sid 4
Förslag på upplägg av studiecirkeln Naturligtvis.....	sid 5
Träff 1: Biologisk mångfald och ekosystem.....	sid 6
Träff 2: Med trädgården som insats.....	sid 7
Träff 3: Växterna i trädgården.....	sid 8
Träff 4: Djuren i trädgården (del 1).....	sid 9
Träff 5: Djuren i trädgården (del 2).....	sid 10
Träff 6: Bygg din egen fågelholk	sid 11
Hur kan man lära sig mer?.....	sid 12

“It seems to me that the natural world is the greatest source of excitement; the greatest source of visual beauty; the greatest source of intellectual interest. It is the greatest source of so much in life that makes life worth living.”

David Attenborough

Länktips:

Naturskyddsföreningen: www.naturskyddsforeningen.se

Natursidan: www.natursidan.se

Studiefrämjandet: www.studieframjandet.se

Justine Lagache: www.lagache.se

Förord

Människans sätt att utnyttja naturen tränger undan värdefulla ekosystem. För många arter innebär det att de förlorar både mat och hem. För några av dem är situationen så kritisk att de riskerar att dö ut, samspelet rubbas. Den så viktiga biologiska mångfalden hamnar i obalans.

Men med våra trädgårdar kan vi göra en viktig insats. Här kan vi erbjuda både mat och husrum för många olika arter. Trädgården kan vara liten eller stor, kuperad, platt, skuggig eller solig. Bara den är variationsrik gynnar den artrikedom.

Träd, snåriga buskar, perenner, örter, gräs, holkar, bihotell, rishögar, multnande ved, en äng eller kanske en liten damm? Det finns många sätt att locka de vilda. Fåglar, fjärilar, humlor och bin, nyckelpigor, tusenfotingar, maskar, skalbaggar, ödlor, grodor och kanske trollsländor – tänk att få ta del av denna rikedom i din trädgård!

Studiecirkeln Naturligtvis är späckad med handfasta tips och idéer på hur du välkomnar arter till din trädgård. Vilka växter är bra? Vad gör en bra jord för arterna i trädgården? Hur övervintrar humlorna? När vaknar de och hur kan man hjälpa dem? Hur anlägger man en äng? Vilken fågelholk passar till blåmesen och staren? När ska man mata fåglarna och dricker de på vintern?

Effekten av insatserna är beroendeframkallande. Man vill plantera fler växter, snickra fler holkar, borra fler bihotell – och städa mindre!

Ingen kan göra allt, men alla kan göra något. Tillsammans kan vi göra mycket!

Justine Lagache

Författare av boken *Naturligtvis: biologisk mångfald i din trädgård*

Studie
främjandet

Maj 2020

Författare: Daniel Forsberg

Projektledare: Åsa Wrenfelt

Grafisk form: Anna Lillkung

Foto: Justine Lagache & Mostphotos

Denna studieplan är producerad i maj 2020 för Studiefrämjandet i samarbete med Naturskyddsföreningen. Den är byggd på boken *Naturligtvis – biologisk mångfald i din trädgård* av Justine Lagache.

Naturligtvis är årets bok 2019 från Naturskyddsföreningen och producerad i samarbete med Bonnier Fakta.

Mer info på studieframjandet.se och naturskyddsforeningen.se/naturligtvis.

Vad är en studiecirkel?

En studiecirkel är en grupp människor som lär sig tillsammans och av varandra. Detta kallas folkbildning och är fritt och frivilligt att delta i. Ni i gruppen bestämmer själva vad och hur ni vill lära er. Att delta i en studiecirkel är roligt och inspirerande. Samla dina vänner eller din förening och kom igång.

Demokrati är viktigt i en studiecirkel och det är något ni skapar tillsammans. Förutsättningen för demokrati är att alla får komma till tals och att alla blir respekterade. Allas erfarenheter och inlägg är värdefulla. Genom att dela kunskap och erfarenhet lär ni av varandra.

Vi på Studieförbundet kan hjälpa er med studiematerial, lokaler, utrustning, utbildning, coachning och mycket mera. Vi har ett stort nätverk och kunskap och erfarenhet inom många områden – framför allt inom våra profilområden natur, djur, miljö och kultur.

Studiecirklar har funnits i över hundra år och anordnas av de tio studieförbunden. Studieförbunden får ekonomiskt stöd av stat, region och kommun. Vi får stöd för att för att alla över 13 år ska ha möjlighet att, tillsammans med andra, dela och utveckla ny kunskap genom hela livet.

Några grundregler:

Det finns vissa grundregler för studiecirklar som är bra att känna till. Reglerna finns för att det är viktigt att kunna se att det ekonomiska stödet som subventionerar folkbildningen går till rätt ändamål.

- **En studiecirkel måste ha minst 3 deltagare som är över 13 år**
- **Studiecirkeln måste ha minst 3 träffar**
- **Varje deltagare måste närvara vid någon av de 3 första träffarna**
- **En studiecirkel måste omfatta minst 9 studietimmar**

I varje studiecirkel utses någon av deltagarna till cirkelledare. Som cirkelledare behöver du inte vara expert i ämnet eller ha svar på alla frågor. Din roll är att leda cirkeln framåt och se till att alla kan framföra sina synpunkter och påverka arbetet. Cirkelledaren är också den som håller kontakten med Studieförbundet.

Som ny cirkelledare får du ett introduktionssamtal då vi bland annat berättar vad Studieförbundet kan hjälpa till med. Du bli också inbjuden till att gratis delta i Studieförbundets ledarutvecklingsprogram.

Förslag på upplägg av studiecirkeln Naturligtvis

Studiecirkeln Naturligtvis ger dig konkreta tips på hur du lockar olika arter till din trädgård. Studieplanen föreslår ett upplägg på fem till sex träffar där varje träff är två till tre timmar lång. Men det går att fördela materialet på fler eller färre träffar – ni bestämmer i gruppen hur ni vill göra. Kom ihåg att reservera gott om tid för diskussion och reflektion. Vi rekommenderar att i förväg planera in tid för raster och eventuell fikapaus. Det är ofta under rasterna som diskussionerna får extra fart.

Ett sätt att göra studiecirkeln extra intressant kan vara att bjuda in gästföreläsare. Det kan exempelvis vara någon hantverkarskunnig person som berättar hur man bygger fågelholkar. Det kan också vara personer som på något sätt jobbar med biologisk mångfald eller trädgårdar. Även Justine Lagache, författaren till boken *Naturligtvis*, finns att anlita som föreläsare.

Studiematerial

Det som behövs för att genomföra studiecirkeln är boken *Naturligtvis* samt denna studieplan med samma namn. Har ni dessutom tillgång till en trädgård eller en gemensam grön yta i kvarteret där ni bor, har ni massor att prata om.

Första träffen:

När ni träffas första gången är det bra att stämma av följande:

- Dagar, tider och platser
- Raster och fikapaus
- Förberedelser inför träffarna och vad man ska ta med sig
- Rutiner för anmälan av förhinder
- Övergripande genomgång av studiematerialet.

Tips!

Läs mer om biologisk mångfald på Naturskyddsföreningens webbsida: www.naturskyddsforeningen.se

Mål och förväntningar

Gör en presentationsrunda vid första träffen, där alla får berätta vad de har för förväntningar på och personliga mål med studiecirkeln.

Delaktighet

Låt alla i gruppen vara delaktiga i samtalen och skapa förutsättningar för det. Tänk på att alla människor fungerar olika i en grupp. Vissa pratar mer än andra och vissa är mer trygga med nya människor. Ha respekt för att alla går in i studiecirkeln med olika mål, förväntningar och kunskapsnivåer. Försök också att hålla ett tempo som passar de flesta.

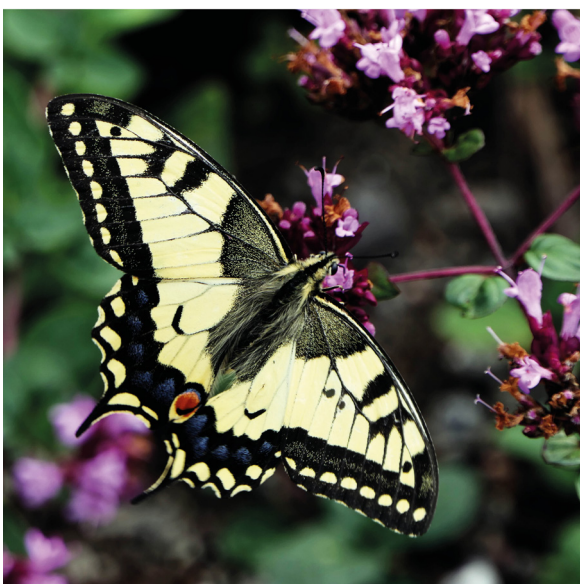
Boken *Naturligtvis* av Justine Lagache.

Träff 1: Biologisk mångfald och ekosystem

Variationen av växter och djur är oerhört viktig för vår civilisation, faktiskt livsviktig. Vi är alla en del av naturens ekosystem och därmed beroende av varandra. Försvinner en art får det stora konsekvenser för andra. Tyvärr är de flesta av våra ekosystem hotade. Växande städer som tränger undan arter och deras boplatser är en av anledningarna. Låt oss alla göra en insats för att bevara den biologiska mångfalden.

Skogar, hav, våtmarker och jordbruksmarker är några ekosystem vi exploaterar så hårt att många växter och djur har svårt att överleva. Samtidigt är de mindre ekosystemen som myrar, hagar och våra egna trädgårdar minst lika viktiga att vårda. Just att använda sin egen trädgård för att gynna den biologiska mångfalden är det som den här studiecirkeln fokuserar på.

Kom ihåg – naturen är också en stor källa till lugn och glädje. Det är en plats där vi kan hämta energi, få stillhet och stressa av. Alla har vi ett ansvar att på bästa sätt bevara och ta hand om den.

Macaonfjäril. Foto: Justine Lagache.

Att förbereda inför träffen

- Läs sidorna 6-24 i boken *Naturligtvis*.
- Fundera på vad just du vill få ut av studiecirkeln som helhet.

Träffens innehåll

- Presentationsrunda och diskussion om mål och förväntningar på studiecirkeln. Låt alla kort berätta om sin egen trädgård och tankar kring den.
- Genomgång av cirkelns upplägg och studiematerial.
- Fokus på hur biologisk mångfald och ekosystem fungerar.

Att diskutera

- Vad innebär biologisk mångfald och vad kan vi göra för att gynna den?
- Vad har vi för olika ekosystem omkring oss och vilket ansvar har vi för dem?
- Vad innebär ekosystemtjänster?
- Vad är vikten av våtmarker?
- Hur har jordbrukslandskapen förändrats och vilka är konsekvenserna?
- Hur har det moderna skogsbruket påverkat den biologiska mångfalden?
- Skog har ett värde i kronor. Är det möjligt att sätta ett pris på biologisk mångfald och ekosystemtjänster? Vad är pollineringen av våra odlingar värda?

Boktips: *Trädgårdsmyller* av Christina Winter

Här kan du läsa om trädgårdens alla nyttiga och fina kryp, frukt- och bärodling, hur du förvandlar gräsmattan till en blomsteräng m.m. Helt enkelt allt du behöver veta för att skapa en livfull mångfaldsträdgård.

Videotips: *The Battle of Biodiversity* – en film framtagen av OECD, Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling. Den handlar om betydelsen av biologisk mångfald: <https://youtu.be/QAEE3HN1RM0>

Träff 2: Med trädgården som insats

Alla trädgårdar har unika möjligheter att bli små "naturresevat" som gynnar många arter. Oavsett om du känner dig som djurens Florence Nightingale eller bara vill njuta av fåglar, bin, fjärilar och andra djur i din trädgård, bidrar du till en större artrikedom när du skapar ditt alldeles eget ekosystem.

För att gynna den biologiska mångfalden är det viktigt att göra trädgården så naturvänlig och varierad som möjligt. Det enklaste sättet är att låta trädgården vara vild. Att ge möjligheter till boplatser, mat och vatten är några grundläggande saker du behöver tänka på. Snegla på hur naturen gör, så ger du din egen trädgård bra förutsättningar för att få djur och växter att trivas.

Att förbereda inför träffen

- Läs sidorna 25-43 i boken *Naturligtvis*.
- Fundera på hur just du skulle vilja ha din trädgård.

Träffens innehåll

- Reflektioner och tankar från förra träffen.
- Fokus på övergripande planering för en naturträdgård.

Vädd.

Kompost. Foto: Justine Lagache.

Att diskutera

- Kolla checklisten för biologisk mångfald i trädgården på sidan 31 i *Naturligtvis*. Vad har du och vad har du inte i din trädgård?
- Vad kan vi göra i våra trädgårdar för den biologiska mångfalden?
- Hur vill du ha din naturträdgård?
- Hur får vi bra jord i trädgården?
- Vilka av er har, eller har funderat på, att skapa en kompost? Var den svår att få igång och hur fungerar den?
- Hur ska vi tänka kring gödsel och bekämpningsmedel?
- Vilka växter bör vi fokusera på och varför?
- Vad äter djuren i trädgården och hur hjälper vi dem att hitta mat?
- Vilka träd och buskar finns i din omgivning som kan ge insekterna mat på våren?
- Vad kan vi göra för att hjälpa djuren att hitta en boplat i trädgården?
- Vilken är pollinerings betydelse?
- Hur stor är vikten av vatten i vår trädgård?
- Vad innebär asfaltsblommor och vilken roll har de?

Träff 3: Växterna i trädgården

Träd, buskar, klättrväxter, lökar, örter, perenner och sommarblommor är alla viktiga ingredienser för en lyckad naturträdgård. Med dem kan du sätta din alldeles egen prägel på trädgården och styra vilka djur du vill locka in. Fåglar, fjärilar, humlor och bin – ju mer variation, desto rikare mångfald.

Träd och buskar är oumbärliga för många djur. De erbjuder skydd och boplatser och har nektar- och pollenrika blommor som ger frukter, bär, nötter och frön.

Låt gärna din gräsmatta få växa vilt för att skapa mer liv och artrikedom. Även i mer begränsade ytor som i rabatter och krukor kan du stimulera den biologiska mångfalden. Och kom också ihåg att njuta av alla de vackra och väldoftande blommor som får möjlighet att växa i just din trädgård.

Rödmurarbi på jordgubbsblomma. Foto: Per Bengtson/Naturskyddsföreningen.

Biologiska mångfaldens dag

År 2002 utsåg FN den 22 maj till den internationella dagen för biologisk mångfald. Syftet är att uppmärksamma och öka medvetenheten om artrikedomens betydelse.

Att förbereda inför träffen

- Läs sidorna 45-91 i boken *Naturligtvis*.
- Fundera på vilka växter just du skulle vilja ha i din trädgård.

Träffens innehåll

- Reflektioner och tankar från förra träffen.
- Fokus på trädgårdens växter.

Att diskutera

- Vilka växter väljer du i din trädgård och varför?
- Vilken betydelse har träden och buskarna för djuren i trädgården?
- Hur bör vi sköta vår gräsmatta och varför?
- Vilken betydelse har ängen för den biologiska mångfalden?
- Hur ska en äng anläggas och vad ska den bestå av? Hur vill du ha din äng?
- Vad innebär dragväxter och vilka väljer du?
- Vad väljer du att ha i din rabatt och varför?
- Har du några växter som du kan dela med dig av? Kan ni byta växter med varandra?
- Vilka växter frodas i vilken årstid och hur ska vi tänka kring våra växtval?
- Vad innebär invasiva växt- och djurarter?

Träff 4: Djuren i trädgården (del 1)

Våra vilda djur kämpar för sin överlevnad – hela sin vakna tid. De letar ständigt efter mat och vatten, men äter och dricker inte mer än de behöver. De återvinner material till bon och kokonger och hittar en partner genom att sjunga fantastiska melodier, dansa eller klä sig i vackra färger. I vår egen trädgård kan vi ta ett stort ansvar och hjälpa djuren att må bra, trivas och fortsätta att finnas till.

I trädgården finns en stor variation av djur som alla på sitt sätt bidrar till naturens mångfald. Förutom fåglar, bin och humlor har fjärilar och andra insekter sin naturliga plats. För att inte tala om alla kryp som exempelvis spindlar, nyckelpigor och steklar. Eller de djur som lever i jorden såsom maskar, skalbaggar och tvestjärtar. En fantastisk mångfald - och den behöver vår hjälp att bevaras!

Ett exempel på att vår natur är hotad är att våra bin blir allt färre. Mer än 30 procent av all mat vi äter är beroende av pollinatörer, och där gör bin och humlor det största jobbet.

Operation: Rädda bina

En tredjedel av Sveriges vilda biarter är på väg att försvinna. Var med i Naturskyddsforeningens gräsrotsrörelse för att skapa mer blomrika marker. Kolla in webbsidan raddabina.nu.

Bihotell.

Rödstjärt.

Att förbereda inför träffen

- Läs sidorna 93-117 i boken *Naturligtvis*.
- Fundera på vilka djur du har i din trädgård, och vilken roll de har.

Träffens innehåll

- Reflektioner och tankar från förra träffen.
- Fokus på humlor, bin, fjärilar, maskar och insekter.

Att diskutera

- Vilken betydelse har humlor och bin för den biologiska mångfalden?
- Hur ser deras situation ut idag och vilket ansvar kan vi ta för att hjälpa dem?
- Hur kan vi hjälpa bin med boplatser?
- Hur stort är vattnets betydelse för pollinerande insekter?
- Vad är fjärilarnas roll i trädgården och för den biologiska mångfalden?
- Hur kan vi underlätta för fjärilarna i trädgården?
- Vilka är "de nyttiga krypen" och vad är deras roll i trädgården?
- Vad är maskars och andra kryps funktion och roll i jorden?

Boktips: *Galen i humlor* av Dave Goulson

En gränslös kärleksförklaring till en liten men mycket betydelsefull varelse – humlan. Med engagemang och värme berättar den brittiska biologiprofessorn Dave Goulson allt som är värt att veta om just humlor.

Träff 5: Djuren i trädgården (del 2)

Blåmesar, talgoxar, koltrastar och domherrar. Visst är våra fåglar vackra och fantastiska och det finns många sätt att njuta av dem. En del av oss tillbringar timmar på speciella platser där man skådar eller räknar dem. Andra nöjer sig med att titta på dem genom fönstret. Fåglarna behöver också hjälp med att hitta boplatser, mat och vatten. Vår egen trädgård är en av de platser där vi verkligen kan göra skillnad för dem.

Förutom fåglarna har vi även mer ovanliga djur i trädgården. Igelkottar, fladdermöss och ekorrar är några exempel. För att inte tala om grodor, paddor, salamandrar och ormar. När alla dessa djur besöker oss i trädgården ger det oss en stark känsla av att leva med och i naturen.

Att förbereda inför träffen

- Läs sidorna 118-165 i boken *Naturligtvis*.
- Var observant på vilka fåglar du har i din trädgård idag.

Träffens innehåll

- Reflektioner och tankar från förra träffen.
- Fokus på fåglar, "trädgårdens hedersgäster", groddjur och dammar.
- Summering av tankarna kring studiecirkeln. Diskutera hur den har motsvarat mål och förväntningar.
- Framåtspaning på eventuell fortsättning av cirkeln.
- Planera in en eventuell Träff 6 med fokus på holkbygge.

Att diskutera

- Vilka är våra vanligaste fåglar och vilka besöker din trädgård?
- Vad äter fåglar och hur ska vi tänka kring fågelmatning?

- Hur stort är fåglarnas behov av insekter?
- Hur påverkas fåglarna av klimatförändringarna?
- Hur stort är fåglarnas behov av vatten och hur kan vi stötta med fågelbad?
- Hur kan vi hjälpa till med boplatser för våra fåglar?
- Vad gör en bra fågelholk?
- Vilken nytta gör trädgårdens "hedersgäster" som igelkottar, fladdermöss och ekorrar?
- Hur hotade är groddjuret och hur kan vi hjälpa dem?
- Hur anlägger man en damm och vad gör den för nytta?

Ekorre.

Checklista för biologisk mångfald i trädgården

Skydd och boplats

- Snår av buskar och träd
- Äldre hålträd
- Död ved av grenar och stubbar
- Stenparti
- Sandbädd
- Vildbihotell
- Fågel- och fladdermusholkar

Mat och dryck

- Rabatter med pollen- och nektarrika blommor
- Buskar och träd som blommar
- Buskar och träd som ger bär, nötter och frön
- Äng
- Fröställningar som får stå kvar över vintern
- Blommande gröna tak och fasader
- Fågelstation för matning
- Fågelbad
- Bivattnare

Andra insatser

- Damm och/eller våtmark
- Rishögar
- Komposter

Undvik

- Bensindrivna maskiner
- Konstgödsel
- Kemiska bekämpningsmedel
- Stora hårdgjorda ytor

Steglits.

Grodor.

Igelkott.

Träff 6: Bygg din egen fågelholk

Bostadsmarknaden för fåglar har rasat de senaste åren. Den stora orsaken är att många fåglar bygger sina bon i gamla träd som idag har blivit en bristvara. De planteringar med unga granar och tallar som ersätter de gamla skogarna har heller inga grenverk eller låga grenar att bygga i eller under. Låt oss hjälpa till genom att bygga holkar!

Det går såklart utmärkt att köpa färdiga fågelholkar, men är du hyfsat händig kan du säkerligen bygga en egen utan större problem. Den bästa perioden för att sätta upp en holk är på hösten. Då kan den också fungera som skydd för vinterfåglarna. De häckande fåglarna börjar inreda sin holk så fort de har "paxat" den. Men man kan redan från början hjälpa till att fylla den med torrt gräs eller annat mjukt material.

På den här träffen lär du dig att bygga din egen fågelholk. Här får du kunskap om hur du ska tänka kring storlek, virke, verktyg och design. Du lär dig också till vilken eller vilka fåglar som holken kan anpassas för.

Att förbereda inför träffen

- Läs sidorna 146-155 i boken *Naturligtvis*.
- Bjud in en gästföreläsare eller hantverkare som visar hur man bygger holkar.
- Skaffa virke, verktyg och annat material som krävs för träffen.
- Fundera på om ni behöver ha en annan lokal än tidigare.

Träffens innehåll

- Att lära sig bygga sin egen fågelholk. Teori och praktik.

Att diskutera

- Vilken holk passar till vilken fågel?
- Hur stort ska ingångshålen vara och varför?

- Vilka typer av holkar finns det?
- Förutom i holkar, var väljer fåglar att bo och varför?
- Hur ska du tänka och agera om du tror dig se en övergiven fågelunge?

Avslutning och utvärdering

- Avsluta studiecirkeln genom att utvärdera vad som varit bra och mindre bra under cirkelns gång (om ni inte gjorde det på Träff 5). Ni får gärna också ge feedback till er kontaktperson på Studieförbundet.
- Om ni vill hålla kontakten efter studiecirkeln kan ni med fördel skapa ett gemensamt forum på sociala medier där ni försätter dela med er av tips och erfarenheter. Där kan ni lägga upp bilder och berätta för varandra hur det går med era trädgårdar. Ett annat konkret sätt att hålla kontakten är att ses för att byta fröer med varandra.

Fågelholk.

Padda.

Hur kan man lära sig mer?

Tusen Trädgårdar

Delta gärna i detta nationella evenemang där du kan besöka andras trädgårdar eller visa upp din egen. Tusen trädgårdar går av stapeln varannan sommar och är ett samarbete mellan Studieförbundet, Riksförbundet Svensk Trädgård och trädgårdsjournalisten Gunnel Carlson. Läs mer på studieforamjandet.se/tusen.

Starta ny studiecirkel

Om du vill fördjupa dina kunskaper inom ett visst ämnesområde som den här studiecirkeln bara diskuterade ytligt kan du starta en ny studiecirkel. Ta då kontakt med Studieförbundet på din ort, så hjälper vi dig att komma igång. Du hittar ett brett utbud av arrangemang och kurser inom trädgård, odling, fågelskådning, miljö och klimatfrågor på studieforamjandet.se.

Naturskyddsföreningen

Naturskyddsföreningen är Sveriges mest inflytelserika miljöorganisation. Naturskyddsföreningen sätter rampljuset på brännande miljöfrågor och påverkar både politiker och opinion. Läs mer om vad Naturskyddsföreningen gör och hur du kan engagera dig i arbetet på naturskyddsforeningen.se.

Koloniträdgårdsförbundet

Koloniträdgårdsförbundet är en sammanslutning av koloniträdgårdsföreningar, fritidsbyar och odlingslottsområden i Sverige. Koloniträdgårdsförbundet ger människor möjlighet till trädgårdsodling, utvecklar kunskapen om odling och överför trädgårdsintresse till yngre generationer. Läs mer på kolonitradgardsforbundet.se.

Studieplanen Naturligtvis

Den här studieplanen handlar om biologisk mångfald. Tanken är att stimulera dig till att göra en viktig insats för våra växter och djur – i din egen trädgård!

Människans sätt att utnyttja naturen tränger undan växtlighet och vilda djur. Mellan en halv miljon och en miljon arter av djur och växter hotas av utrotning. Om ingenting görs kommer utrotningen av arter att påverka försörjning, utveckling och världsekonomi på ett sätt som hotar hela vår civilisation. Det är hög tid att vi ger tillbaka av det vi har tagit samt kompenserar för det som gått förlorat. I våra trädgårdar kan vi erbjuda både mat och husrum. Ingen kan göra allt, men alla kan göra något. Tillsammans kan vi göra mycket.

I studiecirkeln lär du dig om betydelsen av biologisk mångfald och vilka som är våra viktigaste ekosystem. Du får kunskap om samspelet mellan växter och djur och får möta andra människor med liknande intressen. Bered dig på levande och intressanta diskussioner och lär dig hur du skapar din egen livs levande naturträdgård.

Studiefrämjandet är ett av Sveriges största studieförbund. Vi är partipolitiskt och religiöst obundna med ett brett utbud av studiecirklar, utbildningar, kulturarrangemang och föreläsningar. Varje år samlas ett par hundratusen deltagare i våra studiecirklar och kurser.

Kontakta oss så hjälper vi dig vidare. Information och kontaktuppgifter hittar du på studieframjandet.se. Välkommen till Studiefrämjandet!